

هفته‌نامه تحولات انرژی (۹۹)

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

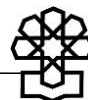
کد موضوعی: ۳۱۰
شماره تالیفی دفتر: ۱۴۷۱۳

بهمن‌ماه ۱۳۹۴

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۲..... گسترش انرژی‌های تجدیدپذیر به‌عنوان تسریع‌کننده اصلاح وضعیت اقتصادی در خاورمیانه
- ۵..... بازگشت به بازار نفت؛ مصلحت بازار، منفعت ایران
- ۹..... معرفی فهرست مشتریان جدید نفتی ایران

هفته‌نامه تحولات انرژی (۹۹)

جدول قیمت‌های بین‌المللی نفت خام، گاز طبیعی و فرآورده‌های نفتی

(متوسط قیمت در ماه ژانویه سال ۲۰۱۶)

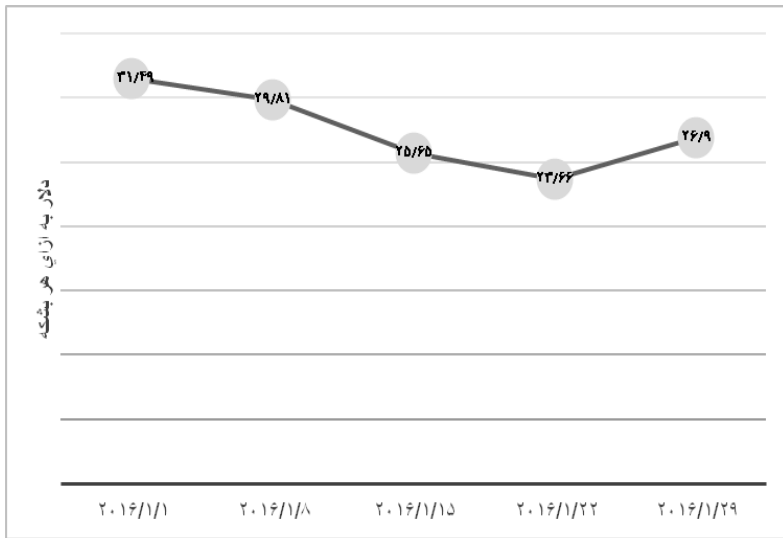
عنوان	قیمت	واحد	بازار
نفت خام وست تگزاس	۳۱/۰۳	(دلار در بشکه)	نایمکس
نفت خام عمان	۲۶/۳۵	(دلار در بشکه)	بورس دویی
نفت خام برنت	۳۲/۱۴	(دلار در بشکه)	بورس لندن (ICE2nd)
نفت سبک ایران	-	(دلار در بشکه)	صادرات
نفت سنگین ایران ^۱	۲۴/۰۷	(دلار در بشکه)	صادرات
نفت کوره ۱۸۰	۱۳۷/۳۳	(دلار به‌ازای تن متریک)	فوب خلیج فارس
نفت گاز	۳۴/۴۶	(دلار در بشکه)	فوب خلیج فارس
نفتا	۳۱۸/۳۳	(دلار به‌ازای تن متریک)	فوب خلیج فارس
بنزین سوپر	۴۸/۸۱	(سنت در لیتر)	فوب خلیج فارس
بنزین	۳۵/۱۵	(سنت در لیتر)	نایمکس
نفت حرارتی	۲۳	(سنت در لیتر)	نایمکس
میعانات گازی پارس جنوبی	۳۲/۰۷	(دلار به‌ازای هر بشکه)	فوب آسیا
گاز طبیعی	۱۷	(سنت در مترمکعب)	بورس لندن (ICE)
گاز طبیعی	۲/۲۷	(دلار به‌ازای هر میلیون بی. تی. یو)	هنری هاب

مآخذ: ۱. امور بین‌الملل شرکت ملی نفت ایران.

2. <http://www.eia.gov>

۱. منبع اطلاعاتی قیمت نفت سنگین ایران طی ماه ژانویه، ماهنامه بازار نفت اوپک می‌باشد.

نمودار میانگین بهای نفت اوپک در ژانویه سال ۲۰۱۶

مأخذ: سایت اوپک.

گسترش انرژی‌های تجدیدپذیر به‌عنوان تسریع‌کننده اصلاح وضعیت اقتصادی در خاورمیانه

صادرکنندگان بزرگ نفت و گاز در خاورمیانه در اجرای اصلاحات اقتصادی با فشارهای زیادی مواجه هستند و موضوع تغییرات آب و هوا می‌تواند سرعت‌دهنده رشد اقتصادی خاورمیانه باشد و آنها را به اقتصادی متنوع و بسیار کارآمد سوق دهد. کاهش قیمت نفت بر درآمد این کشورها آثار سنگینی گذاشته و موضوع ثبات و امنیت انرژی از اهمیت بسزایی برخوردار شده است.

منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا از جمله مناطق اثرپذیر جهان از تغییرات آب و هواست. در حدود ۶۰ درصد عرضه آب این منطقه خارج از خاورمیانه تأمین می‌شود،

شرایط بد جوی، خشکسالی و بیابان‌زایی، خشک شدن تدریجی دریاها از جمله مسائل گریبانگیر این منطقه است. آثار تغییرات جوی این منطقه در گذشته به‌درستی مورد بررسی قرار نگرفته و پیشینه قوی در این مورد وجود ندارد. شاید با توجه به روشی در خصوص تغییرات آب و هوا^۱ (IPCC) مدل‌سازی‌های تغییرات آب و هوایی شکل گیرد. براساس جدیدترین گزارش IRENA در خصوص بررسی مزایا و اندازه‌گیری اقتصاد کلان انرژی‌های تجدیدپذیر، نشان داده شده که فناوری‌های پیشرفته انرژی تجدیدپذیر و افزایش رقابت مربوط به کاهش هزینه‌های تولید آن، باعث قوام تجاری این صنعت و ایجاد فرصت‌های توسعه و انتقال این فناوری به سایر کشورها می‌شود (هفته‌نامه میس، ۲۹ ژانویه ۲۰۱۶).

در گزارش اخیر IRENA^۲ نشان داده شده است که رقابتی شدن تولید و کاهش هزینه‌های انرژی تجدیدپذیر باعث افزایش توان پاسخگویی به نیازهای رو به رشد انرژی در جهان می‌شود. کاهش گازهای گلخانه‌ای و افزایش بهره‌وری منابع طبیعی از دیگر دستاوردهای توسعه این نوع انرژی در جهان است. سهم انرژی‌های تجدیدپذیر در جهان در سال ۲۰۳۰ به دو برابر سهم کنونی آن در ترکیب انرژی خواهد رسید و GDP جهان به بیش از ۱/۱ درصد یا ۱/۳ تریلیون دلار افزایش خواهد یافت. بسیاری از نتایج مثبت ناشی از افزایش تولید ناخالص داخلی (از جمله اشتغالزایی) به‌واسطه افزایش سرمایه‌گذاری در انرژی‌های تجدیدپذیر است. دو برابر شدن سهم انرژی تجدیدپذیر در سال ۲۰۳۰ اثر ضمنی مثبت بر رفاه جهانی دارد و موجب افزایش GDP در حدود ۰/۶

---

1. Intergovernmental Panel on Climate Change

2. "Renewable Energy Benefit: Measuring the Economics", Retrieved from <http://www.irena.org/>

درصد خواهد شد. اگر انرژی‌های تجدیدپذیر در راستای تولید برق حرارتی و حمل‌ونقل مورد استفاده قرار گیرد، رفاه جهانی $\frac{3}{7}$ درصد افزایش خواهد یافت. شاخص‌های رفاه به عوامل متعددی بستگی دارد که می‌توان آن را به ۳ دسته نوین ذیل طبقه‌بندی کرد:

۱. آثار اقتصادی مرتبط با مصرف و سرمایه‌گذاری،

۲. آثار اجتماعی براساس هزینه‌های بهداشت و درمان،

۳. آثار زیست‌محیطی برآورد شده مانند انتشار گازهای گلخانه‌ای و مصرف مواد.

دو برابر شدن سهم انرژی تجدیدپذیر در سال ۲۰۳۰ باعث ایجاد $\frac{24}{4}$ میلیون شغل خواهد شد. مشاغل انرژی تجدیدپذیر در تمام فناوری‌ها جریان خواهد یافت. فناوری‌های بیوانرژی، برقابی و خورشیدی در کنار چرخه ارزش انرژی تجدیدپذیر شکل نوینی به خود خواهد گرفت و مشاغل جدید مرتبط با انرژی تجدیدپذیر از جمله عرضه سوخت (خوراک‌های بیوانرژی)، نصب و ساخت قطعات ایجاد خواهد شد.

نتایج بررسی‌های IRENA نشان می‌دهد که به‌منظور کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای در منطقه خاورمیانه با استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر در سال ۲۰۳۰ در حدود ۱۸۰ هزار نیروی کار مستقیم و غیرمستقیم با این منبع انرژی به‌کار گرفته خواهد شد. بنابراین با بالا رفتن سطح اشتغالزایی در این منطقه، تولید ناخالص داخلی و رشد اقتصادی افزایش قابل توجهی خواهند یافت. برای مثال، در تولید برق خورشیدی و ادغام آن با برق مبتنی بر نفت، کشور کویت و عربستان در منطقه، بهتر عمل کرده‌اند. هم‌اکنون هزینه‌های تولید برق خورشیدی با هزینه‌های تولید برق با استفاده از گاز در این کشورها رقابتی شده است. متخصصان منطقه‌ای نشان داده‌اند که مقیاس بزرگی از برق خورشیدی در خاورمیانه به رقابت درآمده است و هزینه تولید برق گازی عربستان

در حدود ۳/۵-۶ دلار به‌ازای هر میلیون بی. تی. یو و هزینه تولید گاز در عربستان بین ۱-۳ دلار به‌ازای هر میلیون بی. تی. یو تخمین زده شده و این در حالی است که فناوری‌های جدیدتر نیز با هزینه‌های بالاتر استخراج گاز همراه خواهد بود، زیرا نوع گاز عربستان ترش است و یا از مخازن نامتعارف استخراج می‌شود. هزینه‌های حاشیه‌ای تولید از این میداین به‌ویژه مخازن نامتعارف بسیار بالاست. بنابراین به‌نظر می‌رسد حمایت‌های مالی، جذب سرمایه‌گذاری و خرید تضمینی برق تجدیدپذیر از جمله عوامل اثرگذار در بالفعل شدن رشد اقتصادی ناشی از گسترش انرژی تجدیدپذیر در منطقه خاورمیانه است.

بازگشت به بازار نفت؛ مصلحت بازار، منفعت ایران^۱

شمارش معکوس برای افزایش تولید و عرضه نفت ایران به بازارهای جهانی آغاز شده است و فعالان بازار نفت به‌تدریج خود را آماده ورود نفت ایران با لغو رسمی تحریم‌های اقتصادی می‌کنند.

در این میان یک بحث یا پرسش وجود دارد. نگرانی به‌طور عمده از سوی برخی کشورهای نفتی و همچنین برخی کارشناسان بر محور تأثیر منفی بازگشت ایران به بازار جهانی نفت با رفع تحریم‌ها بر قیمت‌ها متمرکز شده است. بر این اساس به‌دلیل وجود روزانه دو میلیون بشکه نفت مازاد، افزایش عرضه نفت خام ایران، زمینه تشدید روند کاهش قیمت نفت را فراهم می‌کند.

---

۱. علیرضا سلطانی، «بازگشت به بازار نفت، مصلحت بازار، منفعت ایران»، خبرگزاری شاننا.

در کنار این نگرانی، بحث مهم نحوه بازگشت ایران به بازار نفت است. این که تحریم‌های اقتصادی به‌زودی برداشته می‌شود و محدودیت‌های سیاسی، فنی و اقتصادی فروش و عرضه نفت ایران به بازارهای جهانی لغو می‌شود، یک موضوع و واقعیت پذیرفته شده برای همه فعالان بازار نفت بوده و هیچ فردی در این بازگشت و تلاش ایران برای گرفتن سهم گذشته خود از بازارهای جهانی نفت خام شکی ندارد. با این فرض قطعی، دو سناریو برای بازگشت ایران به بازار مطرح شده است که عبارتند از: عرضه سریع و گسترده نفت و دیگری عرضه تدریجی و محتاطانه.

سناریوی نخست را وزارت نفت و شخص وزیر نفت مطرح کرده است و از چند ماه پیش حتی پیش از نهایی شدن توافق هسته‌ای ایران و غرب، بارها اعلام شده است.

سناریوی دوم به‌طور عمده از سوی برخی کشورهای نفتی به‌ویژه اعضای سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) و همچنین برخی جریان‌های سیاسی داخل کشور پیگیری می‌شود. سؤال قابل طرح این است که با لحاظ دو متغیر منفعت ایران و همچنین مصلحت بازار نفت، کدام یک از این دو سناریو منطقی به‌نظر می‌رسد؟ آیا تحقق دو متغیر فوق در یکی از دو سناریوی (حضور سریع و فوری یا حضور تدریجی) قابل جمع است یا این که هریک از دو متغیر با یکی از سناریوهای مذکور تناسب دارد؟ شاید در نگاه نخست، اینگونه به‌نظر رسد که مصلحت بازار با توجه به وضع کنونی قیمت‌ها، با سناریوی حضور تدریجی ایران در بازار سنخیت داشته باشد و از این منظر منافع ایران نیز با تثبیت احتمالی قیمت‌ها محقق شود.

براساس سناریوی نخست، ایران باید سریع و گسترده به بازار نفت بازگردد و با تأثیرگذاری بر روندهای جاری بازار، نقش، اهمیت و جایگاه خود را در اقتصاد جهانی

نفت اثبات کند. با اعمال تحریم‌های اقتصادی و محدود شدن خرید نفت ایران، به تدریج کشورهای دیگر نفتی با افزایش تولید، بازارهای نفت ایران را در اختیار گرفته و در عمل در زمین تحریم‌کنندگان و به ضرر ایران بازی کردند.

این بازی به‌گونه‌ای دنبال شد که کاهش عرضه نفت ایران به بازار، تأثیری بر قیمت‌ها و افزایش آن نداشت. بنابراین بازار نفت ایران به‌راحتی در اختیار رقبای سنتی مانند عربستان و عراق قرار گرفت. از دو سال پیش همزمان با آغاز دور جدید مذاکرات هسته‌ای و افزایش امیدها به رسیدن به توافق و رفع تحریم‌ها، موضع کشورهای نفتی در قبال بازگشت ایران نه تنها براساس مساعدت و همکاری نبود، بلکه این کشورها با توسل به ابزارهای مختلف سیاسی و اقتصادی سعی در اخلال در مذاکرات هسته‌ای و به‌دنبال آن تداوم فشارها و محدودیت‌های سیاسی و اقتصادی بر ایران داشتند. واکنش این کشورها به توافق هسته‌ای نیز مثبت نبود.

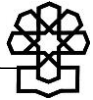
از یک سال پیش با افزایش احتمال توافق هسته‌ای، ایران سیاست بازگشت سریع و مقتدرانه به بازار نفت را در پیش گرفت و آن را به‌طور رسمی اعلام کرد. این رویکرد با انجام توافق، با جدیت بیشتر در شکل زمینه‌سازی برای افزایش تولید و همچنین رایزنی با کشورهای دیگر نفتی در اوپک دنبال شد.

کشورهای نفتی به‌ویژه کشورهایی که سهم ایران را در اختیار گرفته بودند به‌جای استقبال و اتخاذ رویکرد تعاملی، سعی کردند به شیوه‌های مختلف از جمله فضا سازی روانی و دامن زدن به سیاست نادرست تولید و عرضه بیشتر نفت به بازار و در نتیجه کاهش بیشتر قیمت نفت، ایران را در فشار و محدودیت قرار دهند. واکنش ایران اما صریح و قاطع بر بازگشت مقتدرانه به بازار نفت و نداشتن واکنش از کاهش بیشتر قیمت نفت استوار بوده است.

با توجه به شرایط بازار و رویکرد تخصصی و تقابلی رقبای نفتی ایران، ایران تنها با بازگشتی سریع و مقتدرانه می‌تواند بازار و سهم خود را از چنگ رقبا درآورد. بازگشت ایران به بازار باید موج بزرگی ایجاد کند که همه کشورها را وادار به پذیرش آن کند. اگر آثار این بازگشت گسترده و مؤثر نباشد، رقبای نفتی ایران امکان و فرصت لازم را برای ایجاد محدودیت بر ایران و در حاشیه قرار دادن آن خواهند داشت. حضور دوباره ایران در بازار نفت اگر همراه با کاهش محسوس قیمت‌ها باشد، سبب عقب‌نشینی رقبای و صاحب‌کنندگان سهم ایران از بازار می‌شود. در غیر این صورت ایران نمی‌تواند حداقل تا پنج سال آینده، به سهم گذشته خود در بازار دست یابد.

اما سناریوی دوم که افزایش تدریجی عرضه نفت ایران به بازارهای جهانی با رفع تحریم‌هاست، چشم‌انداز مثبت و سودآوری را برای ایران در پی ندارد. نخست در صورت اجرای این سناریو بعید به نظر می‌رسد که ایران در یک روند حداقل دو تا سه ساله به سهم واقعی و گذشته خود از بازار نفت دست یابد، زیرا بازاریابی نفت و جذب مشتریان از دست رفته و جدید با توجه به دور بودن بیش از یک‌ونیم میلیون بشکه نفت ایران از بازار در شرایط تحریم، امری سخت و زمانبر خواهد بود.

دوم، عرضه تدریجی تأثیر فاحشی در بازار به لحاظ برهم خوردن عرضه و تقاضا و به دنبال آن تغییر قیمت را ایجاد نخواهد کرد و این شرایط سبب می‌شود کشورهای عمده صادرکننده نفت رویکرد بی‌تفاوتی را در قبال بازگشت ایران و تحولات بازار در پیش گرفته و در عمل تغییری در مقدار صادرات آنها صورت نگیرد. فراموش نشود که حفظ تعادل بازار نفت با افزایش عرضه نفت ایران در گرو کاهش عرضه نفت از سوی دیگر کشورهای نفتی به‌ویژه کشورهایی است که در دوران تحریم سهم و جایگاه نفت ایران را

در اختیار گرفته‌اند. عرضه تدریجی نفت حس مسئولیت‌پذیری دیگر کشورهای نفتی را در قبال بازار نفت تحریک نمی‌کند.

بنابراین، به‌نظر می‌رسد حضور فوری و مقتدرانه ایران در بازار جهانی نفت با رفع تحریم‌ها هم تأمین‌کننده منافع ایران است و به مصلحت بازار و همچنین کشورهای صادرکننده نفت است. عرضه تدریجی چنانکه در سطور قبل اشاره شد، همچنان شمشیر افزایش عرضه نفت ایران را بر سر بازار نگه می‌دارد و این مسئله سبب می‌شود که بازار نفت به‌طور مداوم به‌لحاظ روانی، نبود تعادل عرضه و تقاضا و سرانجام نوسان قیمت را تجربه کند. بنابراین مصلحت بازار و کشورهای نفتی و همچنین منفعت ایران ایجاب می‌کند حضور دوباره و عادی ایران در بازار جهانی نفت با رفع تحریم‌ها، فوری، سریع و مقتدرانه باشد.

معرفی فهرست مشتریان جدید نفتی ایران^۱

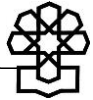
در حالی لیست مشتریان نفت ایران در حال تکمیل شدن است که شرکت ملی نفت براساس طرح پیشنهادی خود به مجلس قصد دارد دست‌کم یک میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه قرارداد جدید فروش نفت امضا کند. شرکت ملی نفت ایران در لایحه پیشنهادی بودجه سال ۱۳۹۵ به مجلس شورای اسلامی با ارائه طرحی خواستار کسب مجوزهای لازم به‌منظور صادرات روزانه دو میلیون و ۳۰۰ هزار بشکه نفت شده و هم‌زمان با ارائه این پیشنهاد، مذاکرات به‌منظور امضای قراردادهای جدید فروش نفت به مشتریان آسیایی و اروپایی آغاز شده است. توتال اولین مشتری نفت ایران است. بر این اساس در

طول روزهای اخیر مذاکراتی برای امضای قرارداد فروش روزانه بیش از یک میلیون بشکه نفت خام با شرکت‌ها و پالایشگران نفتی اروپایی و بعضاً آسیایی انجام شده که تاکنون قرارداد فروش روزانه حدود ۱۶۰ هزار بشکه نفت به توتال فرانسه نهایی شده است. افزایش سه برابری صادرات نفت به ترکیه در کنار توتال فرانسه، مذاکرات نهایی با پالایشگاه‌های نفت ترکیه به‌ویژه «توپراش» به‌منظور افزایش سه برابری فروش طلای سیاه انجام شده است که در صورت توافق نهایی، حجم صادرات نفت ایران به ترکیه از حدود ۱۰۰ هزار بشکه فعلی به ۳۰۰ هزار بشکه در روز افزایش می‌یابد. نفتکش‌های روسی و اسپانیایی در راه خارگ هستند، لذا «لوک اویل» روسیه را هم باید از دیگر مشتریان نفت ایران در اروپا نام برد و قرارداد فروش نفت خام به این شرکت روسی نهایی شده و پیش‌بینی می‌شود، تا پایان بهمن‌ماه اولین کشتی نفتکش غول‌پیکر شرکت «لیتاسکو» وابسته به لوک اویل در پایانه نفتی خارگ پهلوگیری کند تا نفت ایران را در یکی از پایانه‌های حوزه دریای مدیترانه (احتمالاً رومانی) تخلیه کند. کپسای اسپانیا هم از مشتریان جدید نفت ایران در دوران پساتحریم بوده و دور جدید مذاکرات با «رپسول» اسپانیا هم برای فروش نفت و سرمایه‌گذاری در صنعت نفت ایران آغاز شده است. علاوه بر این «روس نفت» هم از دیگر مشتریان جدید نفتی ایران در اروپا به‌شمار می‌رود و در حاشیه سفر علی‌اکبر ولایتی، رئیس مرکز مطالعات راهبردی مجمع تشخیص مصلحت نظام ایران، این شرکت روسی خواستار واردات نفت از ایران شده است. شرکت‌ها و پالایشگران ایتالیایی از دیگر مشتریان نوظهور نفت ایران در دوران پساتحریم هستند و پیش‌بینی می‌شود تا چند روز آینده با سفر یک هیئت ایتالیایی به تهران، قرارداد فروش روزانه ۱۰۰ هزار بشکه نفت به شرکت «انی» و حدود ۷۰ هزار بشکه نفت

با پالایشگاه «ساراس» ایتالیا امضا شود. علاوه بر این، احتمال توافق بین شرکت ملی نفت ایران و انی ایتالیا برای توسعه فاز سوم میدان نفتی دارخوین در غرب کارون محتمل به نظر می‌رسد و براساس اعلام رکن‌الدین جوادی، مدیر عامل شرکت ملی نفت، این شرکت ایتالیایی برای توسعه دارخوین اظهار علاقه کرده است. در کنار شرکت‌های چندملیتی، قطعاً شرکت «هلنیک پترولیوم» یونان، شل انگلیس، جمهوری چک، آلمان و چند شرکت نفتی اروپایی مذاکراتی را برای امضای قراردادهای فروش نفت آغاز کرده‌اند که پیش‌بینی می‌شود فقط با شرکت‌های نفتی برای صادرات روزانه ۵۰ تا ۶۰ هزار بشکه نفت به سرزمین ژرمن‌ها قرارداد جدید امضا شود. پالایشگاه‌های آسیایی هم برای خرید نفت از ایران به نوعی در صف ایستاده‌اند. دو شرکت «سی. پی. سی» و «فورموسا پتروکمیکال» تایوان که هم‌اکنون حدود ۳۶۰۰ بشکه نفت خام از ایران خریداری می‌کنند، با امضای قراردادهای جدید حجم واردات طلای سیاه از ایران را به بیش از ۶۰ هزار بشکه در روز افزایش می‌دهند. همسو با تلاش تایوان برای افزایش ۲۰ برابری واردات نفت از ایران، قراردادهای فروش نفت خام و میعانات گازی با پالایشگران چینی هم تمدید شده است به‌طوری که شرکت‌های نفتی «پترو چاینا» و «CNOOC»، «سینوپک» و «ژوهای» را باید از بزرگترین مشتریان نفتی ایران در چین نام برد. در همین حال، امیرحسین زمانی‌نیا، معاون امور بین‌الملل وزیر نفت اخیراً از چین به‌عنوان بزرگترین بازار نفت ایران در پساتحریم نام برده و همزمان گزارش امور اوپک وزارت نفت ایران نشان می‌دهد دسامبر ۲۰۱۵ میلادی روزانه ۵۳۳ هزار بشکه نفت راهی این کشور شده است. چهار مشتری نفتی ایران در جنوب آسیا اگر از هند به‌عنوان یک مشتری سنتی نفت ایران در جنوب آسیا بگذریم، مالزی، سریلانکا،

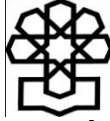
پاکستان و سنگاپور از دیگر مشتریان سنتی نفت ایران در این منطقه هستند و به‌نظر می‌رسد پس از هندی‌ها، پتروناس مالزی دومین مشتری جدید نفتی ایران به‌شمار می‌رود. ایران تا پیش از تحریم‌ها روزانه حدود ۵۰ هزار بشکه نفت به مالزی صادر می‌کرد و «ایخال عبدالرحمان» نماینده شرکت پتروناس مالزی اخیراً از آمادگی به‌منظور ازسرگیری واردات روزانه ۵۰ تا ۶۰ هزار بشکه نفت از ایران خبر داده است. علاوه بر این، تا پیش از اعمال محدودیت‌ها، شرکت ملی نفت ایران به‌طور متوسط روزانه حدود ۴۵ تا ۵۰ هزار بشکه نفت به سریلانکا (پالایشگاه سیلان) صادر می‌کرد که براساس اعلام جوادى مدیر عامل شرکت ملی نفت از آغاز مذاکرات برای امضای قرارداد فروش نفت به این کشور آسیایی خبر داده است که در حال حاضر براساس آمارهای وزارت اقتصاد و صنایع ژاپن، در شرایط فعلی سرزمین آفتاب تابان به‌طور متوسط روزانه بیش از ۱۶۸ هزار بشکه نفت از ایران وارد می‌کند. با وجود این، یکی از مهمترین چالش‌های پیش روی به‌منظور افزایش صادرات نفت ایران به پالایشگاه‌های ژاپنی، کاهش ظرفیت پالایش نفت در این کشور است. ظرفیت پالایش نفت ژاپن از حدود پنج میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه در روز در چند سال اخیر به روزانه حدود سه میلیون و ۵۰۰ هزار بشکه کاهش یافته که محدود شدن ظرفیت پالایش نفت، رقابت در بین کشورها به‌منظور گرفتن سهم بیشتر در این بازار استراتژیک نفتی را دو چندان کرده است. در همین حال، محسن قمصری، مدیر امور بین‌الملل شرکت ملی نفت از هدفگذاری کسب سهمی ۱۰ درصدی در بازار نفتی ژاپن خبر داده و تأکید می‌کند: پس از لغو تحریم‌ها حجم صادرات نفت ایران به ژاپن باید به ۳۵۰ هزار بشکه در روز افزایش یابد. از این‌رو تاکنون قرارداد فروش ۵۳ هزار بشکه نفت به «شرکت جی ایکس اویل اند انرژى» ژاپن به‌عنوان یکی از

بزرگ‌ترین خریداران نفت برای سال ۲۰۱۶ میلادی تمدید شده و باید از پالایشگاه نفت «کازمو»، «ایده میتسو» و «شواشل» به‌عنوان دیگر پالایشگاه‌های خریدار سنتی نفت ایران یاد کرد. قمصری با استقبال از طرح ادغام شرکت‌های نفتی «ایده میتسو» و «شواشل»، تأکید می‌کند: شرکت ملی نفت ایران رابطه خوبی با شواشل دارد و «ایده میتسو» هم با توجه به سابقه ۶۰ ساله‌ای که با ایران دارد می‌تواند این روابط را تکمیل کند.

کره‌ای‌ها به‌دنبال دریافت تخفیف نفتی از ایران هستند. هم‌اکنون حدود ۲۰۰ تا ۲۱۰ هزار بشکه نفت از ایران وارد می‌کند و این کشور یکی از مشتریان سنتی نفت کشور حتی در دوران پساتحریم به‌شمار می‌رود. با وجود این، «ای کی اینوویشن» و «هیوندای اوپل بانک» اخیراً خواهان افزایش واردات نفت از ایران با قیمت ۲ یا ۳ دلار تخفیف به‌ازای هر بشکه هستند. مجموع واردات نفت این دو شرکت کره جنوبی در سال ۲۰۱۴ میلادی به ۴۴/۹۲ میلیون بشکه به ارزش ۴/۵ میلیارد دلار بوده است. در همین حال، شرکت ملی نفت ایران قراردادهای دیگری برای صادرات میعانات گازی با پالایشگران کره جنوبی در دست مذاکره دارد و حتی اولین محموله یک میلیون بشکه‌ای میعانات گازی فاز ۱۷ و ۱۸ پارس جنوبی به‌زودی به این کشور صادر خواهد شد. فروش نفت به پالایشگاه آمریکایی در آفریقای جنوبی، استراتژیک‌ترین بازار نفت ایران در قاره سیاه است و پیش‌بینی می‌شود در فاز اول لغو تحریم‌ها حدود ۱۰۰ هزار بشکه نفت ایران راهی این کشور آفریقایی شود. در این بین مهمترین چالش از سرگیری فروش نفت به آفریقای جنوبی فعالیت شرکت‌های نفتی آمریکایی در پالایشگاه‌های این کشور است و از این‌رو مذاکره وزارت نفت و انرژی آفریقای جنوبی با مقامات شورون آمریکا به‌عنوان سهامدار یکی از پالایشگاه‌های بزرگ نفت این کشور به‌منظور متقاعد کردن این

شرکت برای از سرگیری واردات نفت از ایران انجام شده است. رکن‌الدین جوادی مدیر عامل شرکت ملی نفت هم اخیراً با بیان اینکه محدودیتی برای فروش نفت به پالایشگاه‌های آمریکایی شورون در آفریقای جنوبی وجود ندارد، تأکید کرده است: هیچ منعی برای فروش نفت به پالایشگاه‌های آمریکایی وجود ندارد. «تمبیسيله ماژولا» معاون وزیر انرژی آفریقای جنوبی هم پیشتر با اعلام اینکه بخش عمده پالایشگاه‌های نفت آفریقای جنوبی توسط شرکت‌های نفتی خارجی همچون شل، بی‌پی، توتال، شورون آمریکا اداره می‌شوند، گفته است: با آنها مذاکره می‌کنیم که با لغو تحریم‌ها، دوباره تجارت نفتی را با تهران از سر گرفته می‌شود.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۴۷۱۳

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: هفته‌نامه تحولات انرژی (۹۹)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه و تدوین: زهرا جعفری

ناظران علمی: هوشنگ محمدی، فریدون اسعدی

متقاضی: کمیسیون انرژی

مسئولیت صحت و سقم مطالب گردآوری شده به لحاظ علمی، حقوقی، انتقال آراء
و نظرات ارائه شده به عهده منابع و سایت‌های مرجع است.

واژه‌های کلیدی: —

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۱۱/۲۷